

Verdieping-in-de-Huiskamer©

- extra aanbod van De Verdieping.
- vier filosofiebijeenkomsten in huiskamerverband
- thema: De verbeelding van de samenleving
- onder leiding van filosoof/docent Edward van der Tuuk
- data: 31 oktober, 14 en 28 november, 12 december 2016
- maandagavond 19.30-22.15 u
- maximaal 14 deelnemers

De verbeelding van de samenleving

Wat: Reeks van vier filosofiebijeenkomsten, onder leiding van filosoof/docent Edward van der Tuuk. Met aanbevelingen voor leesstof voorafgaand aan de bijeenkomsten.

Inleider: **Edward van der Tuuk**, filosoof en freelance docent voor HOVO, U3L en ISVW.

Van der Tuuk studeerde Sociale filosofie, ethiek en wetenschap & samenleving aan de Rijksuniversiteit Groningen. Hij behaalde zijn master met een studie naar de ethische implicaties van de wettelijke erkenning van 'intrinsieke waarde' in de Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren en de Wet op de Dierproeven in relatie tot moderne biotechnologie. Zijn interesse gaat vooral uit naar evolutietheorie, antropologie, ideeëngeschiedenis, kennisociologie en godsdienstwetenschap. Hij is als freelance docent werkzaam voor het HOVO, de U3L en het ISVW. Van der Tuuk heeft tweemaal een inleiding verzorgd voor De Verdieping over "De calculerende mens of de mens als sociaal wezen" en over "Ethiek/Moraal-filosofie. In 2015-2016 heeft hij twee keer een cursusreeks gegeven in het kader van Verdieping-in-de-Huiskamer: de eerste over Ethiek/Moraal-filosofie, de tweede over Filosofie Oost-West.

Inhoud: "Er is niet zoiets als een samenleving", zei Margaret Thatcher eind jaren '80, "er zijn alleen individuele mannen en vrouwen." Sinds het begin van deze eeuw lijkt ze gelijk gekregen te hebben: in alle geledingen van de samenleving wordt geklaagd over verruwing, verharding, verhuftering, het gebrek aan respect, normen en waarden. Dit is een aantasting van de sociale cohesie en vormt een gevaar voor onze beschaving, onze cultuur, onze samenleving. Maar wat is die samenleving? Volgens Willem Schinkel is "de samenleving als God: zij is overal, maar niemand heeft haar ooit gezien." Dat betekent dat de samenleving altijd verbeeld moet worden, alvorens zij bestaat. En voor deze verbeelding is een identiteit - iets waarmee wij ons identificeren - nodig, en daarmee tevens een beeld van 'de ander' of 'het andere', waartegen wij ons verzetten of afzetten. Alvorens te kunnen spreken over 'de samenleving', moet er een grens getrokken worden tussen binnen en buiten, wij en zij, beschaafd en asociaal, hoger en lager, burger en crimineel, geïntegreerd en niet-geïntegreerd. Die grens wordt vervolgens bewaakt door geïntegreerde burgers van 'onze samenleving', hoeders van de moraal, en beschermheren van 'onze cultuur'. Het ironische is dat er meerdere culturen, meerdere waardesystemen, meerdere identiteiten deel uitmaken van wat we de Nederlandse samenleving noemen. Vanuit angst en onzekerheid ontstaat er een behoefte de eigen identiteit te benadrukken. Maar door 'de ander' daarbij aan te wijzen als 'de ander', de niet-geïntegreerde, de crimineel, de allochtoon of ontspoorde jongere, wordt de sociale cohesie juist ondermijnd. Als we 'de ander op zijn gedrag aanspreken' zonder naar onszelf te kijken, zijn we vooral bezig de ander de maat te nemen. En dat werkt verruwing, verharding, verhuftering en gebrek aan respect in de hand.

Informatie: Meer informatie op: <http://verbeeldingvandesamenleving.wordpress.com/>

U krijgt hier een indruk van de lesstof, bijbehorende dia's en video's en suggesties voor boeken.

Note: er staat nu nog lesstof voor 10 colleges behorende bij een reeks van 10 bijeenkomsten elders. Van der Tuuk gaat deze informatie medio oktober bijwerken voor de 4-delige reeks van De Verdieping-in-de-Huiskamer.

Data: Maandagavond 31 oktober, 14 en 28 november, 12 december 2016;
19:30-22.15 uur; inloop vanaf 19:00 uur. Na afloop is er een nazit met drankje & hapje.

Kosten: € 20-- per keer, met een minimum van 10 en een maximum van 14 deelnemers. Deelnemers schrijven voor alle vier bijeenkomsten in: totaal € 80.- Dit is inclusief koffie/thee en nazit met drankje & hapje.

Locatie: Huize Andre & Karina, Gazellenlaan 24, Assen. T 0592 354688

Inschrijving: Via nynkerixt@gmail.com (T 0592 460463). Zij mailt inschrijfformulier met cursusvoorwaarden.

Verdieping-in-de-Huiskamer©

De verbeelding van de samenleving Edward van der Tuuk

oktober – december 2016

1] De verbeelding van de samenleving

Als we het hebben over 'de samenleving' spelen er allerlei vooronderstellingen mee: allereerst over wie er wel en wie er niet bij hoort. De samenleving is een cultureel of ideologisch construct dat bepaalt wie er wel en geen deel van uitmaakt (burger/vreemdeling), welk gedrag gewenst en ongewenst is (geïntegreerd/ asociaal), etc. Maar wie bepaalt dat? De grondwet? De meerderheid? Eigen volk? De geschiedenis? Ons taalgebruik blijkt hierin een belangrijke rol te spelen: begrippen als allochtoon en autochtoon, crimineel, hardwerkende Nederlanders, kapitalist, extremist, vooruitgang, en 'onze westerse waarden' zijn geen neutrale termen, maar representeren een impliciete moraal en wereldbeeld waarmee wij 'onszelf' identificeren.

2] Het sociaal contract: vrijheid & gelijkheid

De moderne samenleving is vaak voorgesteld (en gelegitimeerd) als een contract tussen vrije en gelijke individuen: dat hebben we met elkaar zo afgesproken. Niet de Paus of de keizer bepaalt hoe de samenleving ingericht dient te worden, maar de autonome burger. Maar is dat sociaal contract een noodzakelijk kwaad tussen van nature vrije individuen, waarbij de staat slechts tot taak heeft individuele vrijheid en (privé)belangen van burgers te beschermen? Of is het sociaal contract de vervolmaking van de mens als sociaal wezen binnen een gemeenschap van gelijken, waarin niet het privé-belang maar het algemeen belang centraal staat ('de maatschappij dat ben jij')?

3] De rol van de staat: hoeder van het algemeen belang of Big Brother?

Moeten we de staat zien als belichaming van het algemeen belang, dat de private belangen van individuen en de markt aan banden legt in naam van het algemeen belang? Of moeten we de staat zien als een noodzakelijk kwaad, wiens macht voortdurend ingeperkt moet worden zodra zij de vrijheid van burgers en private ondernemingen te veel aan banden wil leggen? Is nudging een sympathieker vorm van paternalisme, of een geniepige vorm van betutteling? Wat is de rol van de staat in het milieuvraagstuk? Hoever mag de staat gaan in het informatie verzamelen over burgers in naam van bestrijding van terrorisme en criminaliteit? En welke rol is er voor de staat weggelegd als het gaat over bevordering van (kans)gelijkheid tussen sociale klassen, etniciteit, gender en seksuele voorkeur?

4] Sociale cohesie: identiteit & participatie

In de jaren '80, en vooral na de val van de muur, maakte het Grote Verhaal van de politieke ideologie plaats voor de economie van het (neo)liberalisme, en nam de globalisering een hoge vlucht (vrijhandel, internet, Europese integratie). Als reactie hierop komen sociale cohesie, identiteit en duurzaamheid hoog op de agenda, en ontstaat er een behoefte aan eigenheid, nabijheid, kleinschaligheid, gemeenschapszin en identiteit. In diverse segmenten van de samenleving, van het rechts-populisme tot de anti-globalisten van de Occupy-beweging, wordt er nagedacht over een nieuwe invulling van identiteit en participatie, los van de traditionele 'Grote Verhalen'. "De maatschappij dat ben jij" (SIRE), "fatsoen moet je doen" (Balkenende, 2002), "we moeten weer durven moraliseren" (Wouter Bos, 2007), "we ergeren ons aan hufferigheid, egoïsme, mensen die alleen geloven in het Dikke-Ik" (Rutte, 2015), "de verzorgingsstaat maakt plaats voor de participatie-samenleving" (Willem-Alexander, 2013). De vraag is wat we willen verstaan onder participatie-samenleving: het inruilen van de verzorgingsstaat voor 'eigen verantwoordelijkheid', of het inruilen van het individualisme voor een samenleving gebaseerd op communautaire waarden?